

YİRMİ BEŞİNCİ LEM'A HASTALAR RİSALESİ

Yirmi Beş Devâdır

- Hastalara bir merhem, bir teselli, mânevî bir reçete, bir iyâdetü'l-marîz (hasta ziyareti) ve geçmiş olsun makamında yazılmıştır.

İHTAR VE İTİZAR: Bu mânevî reçete, bütün yazdıklarımızın fevkinde (üstünde) bir sūr'atle telif edildiği gibi, hem umuma muhalif olarak, tashihata (düzeltmeye) ve dikkate vakit bulmayarak, telifi gibi gayet sūr'atle, ancak bir defa nazardan geçirildi. Demek, müsvedde-i evvel hükmünde müşevveş (düzensiz) kalmıştır. Kalbe fitrî bir surette gelen hâtırâtı san'atla ve dikkatle bozmamak için, yeniden tetkikata lüzum görmedik. Okuyan zatlar, hususan hastalar, bazı nâhoş ibarelerden veyahut ağır kelimelerden ve ifadelerden sıkılıp gücenmesinler, bana da dua etsinler.

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمُ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَإِنَّا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

"O kimseler ki, başlarına bir musibet geldiğinde 'Biz Allah'ın kullarıyız; dönüşümüz de ancak Onadır' derler."

Bakara Sûresi, 2:156

وَالَّذِي هُوَ يُطْعَمُنِي وَيَسْقِينِي وَإِذَا مَرَضْتُ فَهُوَ يَشْفِينِي

"Beni yediren ve içiren Odur. Hastalandığımda bana şifa veren de Odur."

Şuarâ Sûresi, 26:79-80.

- ŞU LEM'ADA, nev-i beşerin (insan gruplarının) on kısmından bir kısmını teşkil eden musibettede ve hastalara hakikî bir teselli ve nâfi (faydalı) bir merhem olabilecek Yirmi Beş Devâyı icmâlen (özetle) beyan ediyoruz (açıkıyoruz).

BİRİNCİ DEVÂ

Ey biçare hasta! Merak etme, sabret. Senin hastalığın sana dert değil, belki bir nevi dermandır. Çünkü ömür bir sermayedir, gidiyor. Meyvesi bulunmazsa zayi olur. Hem rahat ve gafletle olsa, pek çabuk gidiyor. Hastalık, senin o sermayeni büyük kârlarla meyvedar ediyor. Hem ömrün çabuk geçmesine meydan vermiyor, tutuyor, uzun ediyor-tâ meyveleri verdikten

sonra bırakıp gitsin. İşte, ömrün hastalıkla uzun olmasına işareten bu darbimesel dillerde destandır ki, "**Musibet zamanı çok uzundur; safâ zamanı pek kısa oluyor.**"

İKİNCİ DEVÂ

Ey sabırsız hasta! Sabret, belki şükret. Senin bu hastalığın, ömür dakikalarını birer saat ibadet hükmüne getirebilir. Çünkü **ibadet iki kısımdır. Biri müsbet ibadettir** ki, namaz, niyaz gibi malûm ibadetlerdir. Diğer **menfi ibadetler**dir ki, hastalıklar, musibetler vasıtasıyla musibettede aczini, zaafını hisseder, Hâlık-ı Rahîmine iltica eder, (merhamet sahibi yaratıcısına yönelir) yalvarır. Hâlis, riyâsız, mânevî bir ibadete mazhar olur.

Evet, hastalıkla geçen bir ömür, Allah'tan şekvâ (şikayet) etmemek şartıyla, mü'min için ibadet sayıldığına rivâyât-ı sahiha vardır. (Doğru Hadis rivayetleri - el-Elbânî, *Sahîhu Câmi's-Sağîr*, 256.) Hattâ bazı sâbir (sabreden) ve şâkir (şükreden) hastaların bir dakikalık hastalığı, bir saat ibadet hükmüne geçtiği ve bazı kâmillerin bir dakikası bir gün ibadet hükmüne geçtiği, rivâyât-ı sahiha ve keşfiyat-ı sadıka (doğru keşifler) ile sabittir. Senin bir dakika ömrünü bin dakika hükmüne getirip, sana uzun ömrü kazandıran hastalıktan teşekkî (şikayet) değil, teşekkür et.

ÜÇÜNCÜ DEVÂ

Ey tahammülsüz hasta! İnsan bu dünyaya keyif sürmek ve lezzet almak için gelmediğine, mütemadiyen gelenlerin gitmesi ve gençlerin ihtiyarlaşması ve mütemadiyen zeval (yok olma) ve firakta (ayrılıkta) yuvarlanması şahittir. Hem insan, zîhayatın (hayat sahibi) en mükemmeli, en yükseği ve cihazatça en zengini, belki zîhayatların sultanı hükmünde iken, geçmiş lezzetleri ve gelecek belâları düşünmek vasıtasıyla, hayvana nisbeten en ednâ (aşağı) bir derecede, ancak kederli, meşakkatli bir hayat geçiriyor. Demek insan bu dünyaya yalnız güzel yaşamak için ve rahatla ve safâ ile ömür geçirmek için gelmemiştir. Belki azîm (büyük) bir sermaye elinde bulunan insan, burada ticaret ile, ebedî, daimî bir hayatın saadetine çalışmak için gelmiştir. Onun eline verilen sermaye de ömürdür.

Eğer hastalık olmazsa, sıhhat ve âfiyet gaflet verir, dünyayı hoş gösterir, âhireti unutturur. Kabri ve ölümü hatırına getirmek istemiyor. Sermaye-i ömrünü bâd-ı hava (nefis rüzgarı) boş yere sarf ettiriyor. Hastalık ise, birden gözünü açtırır. Vücuduna ve cesedine der ki: "Lâyemut (ölümsüz) değilsin, başıboş değilsin, bir vazifen var. Gururu bırak, seni Yaratanı düşün, kabre gideceğini bil, öyle hazırlan."

İşte hastalık bu nokta-i nazardan hiç aldatmaz bir nâsih (nasihatçı) ve ikaz edici bir mürşiddir. Ondandır şekvâ değil, belki bu cihette ona teşekkür etmek, eğer fazla ağır gelse sabır istemek gerektir.

DÖRDÜNCÜ DEVÂ

Ey şekvâcı (şikayetçi) hasta! Senin hakkın şekvâ değil, şükürdür, sabırdır. Çünkü senin vücudun ve âzâ ve cihazatın, senin mülkün değildir. Sen onları yapmamışsın, başka tezgâhlardan satın almamışsın. Demek başkasının mülküdür. Onların mâliki, mülkünde istediği gibi tasarruf eder.

Yirmi Altıncı Sözde denildiği gibi, meselâ gayet zengin, gayet mâhir bir san'atkâr, güzel san'atını, kıymettar servetini göstermek için, miskin bir adama modellik vazifesini gördürmek

maksadıyla, bir ücrete mukabil, bir saatçik zamanda, murassâ (kıymetli taşlarla süslenmiş) ve gayet san'atlı diktiği bir gömleği, bir hulleyi (elbise) o fakire giydirir. Onun üstünde işler ve vaziyetler verir. Harika envâ-ı san'atını (sanatının çeşitleri) göstermek için keser, değiştirir, uzaltır, kısaltır. Acaba şu ücretli miskin adam, o zâta dese: "Bana zahmet veriyorsun, eğilip kalkmakla verdiğin vaziyetten bana sıkıntı veriyorsun. Beni güzelleştiren bu gömleği kesip kısaltmakla güzelliğimi bozuyorsun" demeye hak kazanabilir mi? "Merhametsizlik, insafsızlık ettin" diyebilir mi?

İşte, aynen bu misal gibi, Sâni-i Zülcelâl (Celal ve yücelik sahibi sanatkar Allah) sana, ey hasta, göz, kulak, akıl, kalb gibi nuranî duygularla murassâ olarak giydirdiği cisim gömleğini, Esmâ-i Hüsnâsının (güzel isimlerinin) nakışlarını göstermek için, çok hâlât (haller) içinde seni çevirir ve çok vaziyetlerde seni değiştirir. Sen açıklıkla onun Rezzâk (rızkı veren) ismini tanıdığın gibi, Şâfi (şifa veren) ismini de hastalığında bil. Elemler, musibetler bir kısım esmâsının ahkâmını (isimlerinin hükümlerini) gösterdikleri için, onlarda hikmetten lem'alar (parıltılar) ve rahmetten şuaâlar (ışıklar) ve o şuaât içinde çok güzellikler bulunuyor. Eğer perde açılrsa, tevahhuş (korku) ve nefret ettiğin hastalık perdesi arkasında sevimli, güzel mânâları bulursun.

BEŞİNCİ DEVÂ

Ey maraza (hastalığa) müptelâ hasta! Bu zamanda tecrübemle kanaatim gelmiştir ki, hastalık bazılara bir ihsan-ı İlâhîdir, bir hediye-i Rahmânîdir. Bu sekiz dokuz senedir, liyakatsiz olduğum halde, bazı genç zatlar hastalık münasebetiyle dua için benimle görüştüler. Dikkat ettim ki: Hangi hastalıklı genci gördüm; sair gençlere nisbeten âhiretini düşünmeye başlıyor. Gençlik sarhoşluğu yok. Gaflet içindeki hayvânî hevesattan (isteklerden) bir derece kendini kurtarıyor. Ben de bakıyordum, onların tahammül dahilindeki hastalıklarını bir ihsan-ı İlâhî olduğunu ihtar ederdim. Derdim ki:

"Kardeşim, senin bu hastalığının aleyhinde değilim. Hastalık için sana karşı bir şefkat hissedip acımıyorum ki, dua edeyim. Hastalık seni tam uyandırıncaya kadar sabra çalış. Ve hastalık vazifesini bitirdikten sonra, Hâlık-ı Rahîm inşaallah sana şifa verir."

Hem derdim: "Senin bir kısım emsalin sıhhat belâsıyla gaflete düşüp, namazı terk edip, kabri düşünmeyip, Allah'ı unutup, bir saatlik hayat-ı dünyeviye'nin zâhirî (dış görüntüsü) keyfiyle hadsiz bir hayat-ı ebediyesini sarsar, zedeler, belki de harap eder. Sen hastalık gözüyle, herhalde gideceğin bir menzilin olan kabrini ve daha arkasında uhrevî menzilleri görürsün ve onlara göre davranıyorsun. Demek senin için hastalık bir sıhhattir; bir kısım emsalindeki sıhhat bir hastalıktır."

ALTINCI DEVÂ

Ey elemenden teşekkî eden hasta! Senden soruyorum: Geçmiş ömrünü düşün ve o ömürde geçmiş lezzetli safâ günleri ve belâ ve elemli vakitlerini tahattur et (hatırla) . Herhalde ya oh, ya ah diyeceksin. Yani, ya "Elhamdü lillâh, şükür," veyahut "Vâ hasretâ, vâ esefâ!" kalbin ve lisanın diyecek.

Dikkat et, sana "Oh, elhamdü lillâh, şükür" dediren, senin başından geçmiş elemeler, musibetlerin düşünmesi, bir mânevî lezzeti deşiyor ki, senin kalbin şükreder. Çünkü elemin zevâli lezzettir. O elemeler, o musibetler, zevâliyle ruhta bir lezzet irsiyet bırakmış ki, düşünmekle deşilse, ruhtan bir lezzet akıyor, şükürler takattur ediyor(damlıyor).

Sana "Vâ esefâ, vâ hasretâ!" dedirten, eski zamanda geçirdiğin lezzetli ve safâli o hallerdir ki, zevalleriyle senin ruhunda daimî bir elem irsiyet bırakıp, ne vakit düşünsen o elem yine deşiliyor, esef ve hasret akıtıyor.

Madem bir günlük gayr-ı meşru lezzet bazan bir sene mânevî elem çektiriyor. Ve muvakkat bir günlük hastalıkla gelen elem, çok günler mânevî lezzet, sevapla beraber, zevâlindeki halâs ve kurtulmaktan gelen mânevî lezzet vardır. Senin başındaki şimdilik bu muvakkat hastalığın neticesi ve içyüzündeki sevabı düşün. "Bu da geçer, yâ Hû" de, şekvâ yerinde şükret.

ALTINCI DEVÂ

Ey dünya zevkini düşünüp hastalıktan ızdırıp çeken kardeşim! Bu dünya eğer daimî olsaydı ve yolumuzda ölüm olmasaydı ve firak ve zevâlin rüzgârları esmeseydi ve musibetli, fırtınalı istikbalde mânevî kış mevsimleri olmasaydı, ben de seninle beraber senin haline acıyacaktım. Fakat madem dünya birgün bize "Haydi, dışarı" diyecek, feryadımızdan kulağını kapayacak. O bizi dışarı kovmadan, biz bu hastalıklar ikazatıyla (ikazlarıyla) şimdiden onun aşkından vazgeçmeliyiz. O bizi terk etmeden, kalben onu terke çalışmalıyız.

Evet, hastalık bu mânâyı bize ihtar edip der ki: "Senin vücudun taştan, demirden değildir. Belki daima ayrılmaya müsait muhtelif maddelerden terkip edilmiştir. Gururu bırak, aczini anla. Mâlikini tanı, vazifeni bil, dünyaya niçin geldiğini öğren." Kalbin kulağına gizli ihtar ediyor.

Hem madem dünyanın zevki, lezzeti devam etmiyor. Hususan meşru olmazsa, hem devamsız, hem elemli, hem günahlı oluyor. O zevki kaybettiğinden hastalık bahanesiyle ağlama; bilâkis hastalıktaki mânevî ibadet ve uhrevî sevap cihetini düşün, zevk almaya çalış.

YEDİNCİ DEVÂ

Ey sıhhatinin lezzetini kaybeden hasta! Senin hastalığın sıhhatteki nimet-i İlâhiyenin lezzetini kaçırmıyor, bilâkis tattırıyor, ziyadeleştiriyor. Çünkü birşey devam etse tesirini kaybeder. Hattâ ehl-i hakikat (hakikat ehli) müttefikân (ittifakla) diyorlar ki:

أَمَّا الْأَشْيَاءُ تُعْرَفُ بِأَضْدَادِهَا

Yani, "Herşey zıddıyla bilinir." Meselâ, karanlık olmazsa ışık bilinmez, lezzetsiz kalır. Soğuk olmazsa hararet anlaşılmaz, zevksiz kalır. Açlık olmazsa yemek lezzet vermez. Mide harareti olmazsa, su içmesi zevk vermez. İlet olmazsa âfiyet zevksizdir. Maraz olmazsa sıhhat lezzetsizdir.

Madem Fâtır-ı Hakîm (hikmet sahibi Yaratıcı) insana her çeşit ihsanını ihsas etmek (hissettirmek) ve herbir nevi nimetini tattırmak ve insanı daima şükre sevk etmek istediğini, şu kâinatta çeşit çeşit, hadsiz envâ-ı nimeti (çeşitli nimetleri) tadacak, tanıyacak derecede, gayet çok cihazatla insanı teçhiz etmesi gösteriyor ki, elbette sıhhat ve âfiyeti verdiği gibi, hastalıkları, illetleri, dertleri de verecektir. Senden soruyorum: "Bu hastalık senin başında veya elinde veya midende olmasaydı, sen başın, elin, midenin sıhhatindeki lezzetli, zevkli nimet-i İlâhiyeyi hissedip şükreder miydin?" Elbette şükür değil, belki düşünmeyecektin; şuursuz, o sıhhati gaflete, belki sefahete sarf ederdin.

SEKİZİNCİ DEVÂ

Ey âhiretini düşünen hasta! Hastalık, sabun gibi, günahların kirlerini yıkar, temizler. Hastalıklar keffâretü'z-zünub (günahların keffareti) olduğu hadis-i sahihle sabittir. Hem hadiste vardır ki, "Ermiş ağacı silkmekle nasıl meyveleri düşer; imanlı bir hastanın titremesi de öyle günahları siler." *Buharî*, Merdâ: 1, 2, 13, 16; *Müslim*, Birr: 45; *Dârimî*, Rikâk: 57; *Müsned*, 1:371, 441, 2:303, 335, 3:4, 18, 38, 48, 61, 81.

Günahlar, hayat-ı ebediyede daimî hastalıklardır; bu hayat-ı dünyeviyede dahi kalb, vicdan, ruh için mânevî hastalıklardır. Sen eğer sabredip şekvâ etmezsen, şu muvakkat bir hastalıkla daimî pek çok hastalıklardan kurtuluyorsun. Eğer günahları düşünmüyorsan, yahut âhireti bilmiyorsan veya Allah'ı tanımıyorsan, sende öyle dehşetli bir hastalık var ki, milyon defa sendeki bu küçük hastalıktan daha büyüktür; ondan feryad et. Çünkü, bütün dünyanın mevcudatıyla kalbin, ruhun ve nefsin alâkadardır. Mütemadiyen firak ve zeval ile o alâkalar kesilip, sende hadsiz (sonsuz) yaralar açılır. Bahusus (özellikle) âhireti bilmediğin için, ölümü idam-ı ebedî tahayyül ettiğinden (hayal ettiğinden) , adeta, güya yara bere içinde, dünya kadar hastalıklı bir vücudun var. İşte en evvel, hadsiz yaralı ve hastalıklı bu büyük mânevî vücudun hadsiz hastalıklarına kat'î ilâç ve kat'î şifa verici bir tiryak (ilaç) olan iman ilâcını aramak ve itikadını (inancını) düzeltmek gerektir ki, o ilâcı bulmakta en kısa yol, bu maddî hastalığın yırttığı gaflet perdesinin altında sana gösterdiği aczin ve zaafın penceresiyle, bir Kadîr-i Zülcelâlin kudretini ve rahmetini tanımaktır.

Evet, Allah'ı tanımayanın, dünya dolusu belâ başında vardır. Allah'ı tanıyanın dünyası nurla ve mânevî sürurla doludur; derecesine göre, iman kuvvetiyle hisseder. Bu imandan gelen mânevî sürur ve şifa ve lezzet altında, cüz'î maddî hastalıkların elemi erir, ezilir.

DOKUZUNCU DEVÂ

Ey Hâlıkını (Yaratıcısını) tanıyan hasta! Hastalıklardaki elem ve tevahhuş ve korkmak ise, hastalık bazan ölüme vesile olduğu cihetindedir. Ölüm, nazar-ı gaflet ve zâhirî cihetinde dehşetli olduğundan, ona vesile olabilen hastalıklar korkutuyor, telâş veriyor.

Evvelâ bil ve kat'î iman et ki, ecel mukadderdir, tagayyür etmez (değişmez) . Çok ağır hastaların başında ağlayanlar ve sıhhatleri yerinde olanlar ölmüşler, o ağır hastalar şifa bulup yaşamışlar.

Saniyen: (ikinci olarak) Ölüm, sureten görüldüğü gibi dehşetli değil. Çok risalelerde gayet kat'î, şeksiz, şüphesiz bir surette, Kur'ân-ı Hakîmin verdiği nurla ispat etmişiz ki, ehl-i iman için ölüm, vazife-i hayat külfetinden bir terhistir. Hem dünya meydanındaki imtihanında, talim ve talimat olan ubudiyetten (kulluktan) bir paydostur. Hem öteki âleme gitmiş yüzde doksan dokuz ahbab ve akrabasına kavuşmak için bir vesiledir. Hem hakikî vatanına ve ebedî makam-ı saadetine girmeye bir vasıta. Hem zindan-ı dünyadan, bostan-ı cinâna (cennet bahçelerine) bir davettir. Hem Hâlık-ı Rahîminin fazlından, kendi hizmetine mukabil ahz-ı ücret etmeye (ücret almaya) bir nöbettir. Madem ölümün mahiyeti hakikat noktasında budur; ona dehşetli bakmak değil, bilâkis rahmet ve saadetin bir mukaddemesi nazarıyla bakmak gerektir.

Hem ehlullahın (Allah dostlarının) bir kısmının ölümden korkmaları, ölümün dehşetinden değildir. Belki daha fazla hayır kazanacağım diye, vazife-i hayatın idamesinden kazanacakları hayrat (hayırlar) içindir.

Evet, ehl-i iman için ölüm rahmet kapısıdır, ehl-i dalâlet (sapık topluluklar) için zulümat-ı ebediye (ebedi zulümler) kuyusudur.

ONUNCU DEVÂ

Ey lüzumsuz merak eden hasta! Sen hastalığın ağırlığından merak ediyorsun. O merakın senin hastalığını ağırlaştırır. Hastalığın hafifleşmesini istersen, merak etmemeye çalış. Yani, hastalığın faydalarını, sevabını ve çabuk geçeceğini düşün, merakı kaldır, hastalığın kökünü kes.

Evet, merak hastalığı ikileştirir. Maddî hastalığın altında, merak ile mânevî bir hastalığı kalbine verir; maddî hastalık ona dayanır, devam eder. Eğer teslimiyetle, rıza ile, hastalığın hikmetini düşünmekle o merak gitse, o maddî hastalığın mühim bir kökü kesilir, hafifleşir, kısmen gider. Hususan evhamla bir dirhem maddî hastalık, bazan merak vasıtasıyla on dirhem kadar büyür. Merak kesilmesiyle, o hastalığın onda dokuzu gider.

Merak, hastalığı ziyade ettiği gibi, hikmet-i İlâhiyeyi itham ve rahmet-i İlâhiyeyi tenkit ve Hâlık-ı Rahîminden şekvâ hükmünde olduğu için, aksi maksadıyla tokat yer, hastalığını ziyadeleştirir. Evet, nasıl ki şükür nimeti ziyadeleştirir; öyle de, şekvâ, hastalığı, musibeti tezyid eder(arttır).

Hem merakın kendisi de bir hastalıktır. Onun ilâcı, hastalığın hikmetini bilmektir. Madem hikmetini, faydasını bildin; o merhemi meraka sür, kurtul. Ah yerine oh de; "Vâ esefâ" yerine "Elhamdü lillâhi alâ külli hal"-her halimiz için Allah'a hamd olsun- söyle.

ON BİRİNCİ DEVÂ

Ey sabırsız hasta kardeş! Hastalık, hazır bir elemi sana vermekle beraber, evvelki hastalığından bugüne kadar, o hastalığın zevâlindeki bir lezzet-i mâneviye ve sevabındaki bir lezzet-i ruhiye veriyor. Bugünden, belki bu saatten sonraki zamanda hastalık yok; elbette yoktan elem yok. Elem olmazsa teessür olamaz. Sen yanlış bir surette tevehhüm ettiğin (kuruntu duyduğun) için sabırsızlık geliyor. Çünkü, bugünden evvel bütün hastalık zamanının maddîsi gitmekle elemi de beraber gitmiş, kendindeki sevabı ve zevâlindeki lezzet kalmış. Sana kâr (kazanç) ve sürur (sevinç) vermek lâzım gelirken, onları düşünüp müteellim olmak (elem duymak) ve sabırsızlık etmek divaneliktir. Gelecek günler daha gelmemişler. Onları şimdiden düşünüp, yok bir günde, yok olan bir hastalıktan, yok olan bir elemden tevehhüm ile düşünüp müteellim olmak, sabırsızlık göstermekle, üç mertebe yok yoğa vücut rengi vermek divanelik değil de nedir?

Madem bu saatten evvelki hastalık zamanları ise sürur veriyor. Ve madem, yine bu saatten sonraki zaman mâdum (yok), hastalık mâdum, elem mâdumdur. Sen, Cenâb-ı Hakkın sana verdiği bütün sabır kuvvetini böyle sağa sola dağıtma, bu saatteki eleme karşı tahşid et (biriktir) , "Yâ Sabûr" de, dayan.

ON İKİNCİ DEVÂ

Ey hastalık sebebiyle ibadet ve evrâdından (belli zamanlarda yapılan zikir-virdler) mahrum kalan ve o mahrumiyetten teessüf (üzülen) eden hasta! Bil ki, hadisçe sabittir ki, "Müttakî bir mü'min, hastalık sebebiyle yapamadığı daimî virdinin sevabını, hastalık zamanında yine kazanır." *Buharî*, Cihad: 134; *Müsned*, 4:410, 418. Farzı mümkün olduğu kadar yerine getiren bir

hasta, sabır ve tevekkül ile ve farzlarını yerine getirmekle, o ağır hastalık zamanında sair sünnetlerin yerini, hem hâlis bir surette, hastalık tutar.

Hem hastalık, insandaki aczini, zaafını ihsas eder. O aczin lisanıyla ve zaafın diliyle, hâlen ve kâlen (davranış ve sözle) bir dua ettirir. Cenâb-ı Hak insana hadsiz bir acz ve nihayetsiz bir zaaf vermiş, tâ ki daimî bir surette dergâh-ı İlâhiyeye iltica edip (yönelip) niyaz etsin, dua etsin.

قُلْ مَا يَعْزُبُ عَنْكُمْ رَبِّي لَوْلَا دُعَاؤُكُمْ

"De ki: Duanız olmasa, Rabbim katında ne ehemmiyetiniz var?" Furkan Sûresi, 25:77.

Yani, "Eğer duanız olmasa ne ehemmiyetiniz var?" Âyetin sırrıyla, insanın hikmet-i hilkati (yaratılış hikmeti) ve sebep-i kıymeti olan samimî dua ve niyazın bir sebebi hastalık olduğundan, bu nokta-i nazardan şevvâ değil, Allah'a şükretmek ve hastalığın açtığı dua musluğunu, âfiyeti kesb etmekle (kazanmakla) kapamamak gerektir.

ON ÜÇÜNCÜ DEVÂ

Ey hastalıktan şevvâ eden biçare adam! Hastalık bazılara ehemmiyetli bir definedir, gayet kıymettar bir hediye-i İlâhiyedir. Her hasta, kendi hastalığını o neviden tasavvur edebilir.

Madem ecel vakti muayyen değil; Cenâb-ı Hak, insanı ye's-i mutlak (mutlak bir ümitsizlik) ve gaflet-i mutlaktan kurtarmak için, havf ve recâ (korku ve ümit) ortasında ve hem dünya ve hem âhireti muhafaza etmek noktasında tutmak için, hikmetiyle eceli gizlemiş. Madem her vakit ecel gelebilir; eğer insanı gaflet içinde yakalasa, ebedî hayatına çok zarar verebilir. Hastalık gafleti dağıtır, âhireti düşündürür, ölümü tahattur ettirir (hatırlatır), öylece hazırlanır. Bazı öyle bir kazancı olur ki, yirmi senede kazanamadığı bir mertebeyi yirmi günde kazanıyor.

Ezcümle (özetle) , arkadaşlarımızdan-Allah rahmet etsin-iki genç vardı: Biri İlâmalı Sabri, diğeri İslâmköylü Vezirzâde Mustafa. Bu iki zat, talebelerim içinde kalemsiz oldukları halde, samimiyette ve iman hizmetinde en ileri safta olduklarını hayretle görüyordum. Hikmetini bilmedim. Vefatlarından sonra anladım ki, her ikisinde de ehemmiyetli bir hastalık vardı. O hastalık irşadiyla, sair gafil ve ferâizi (farzları) terk eden gençlere bedel, en mühim bir takvâ ve en kıymettar bir hizmette ve âhirete nâfi bir vaziyette bulundular. İnşallah, iki senelik hastalık zahmeti, milyonlar sene hayat-ı ebediyenin saadetine medar oldu. Ben onların sıhhati için bazı ettiğim duayı, şimdi anlıyorum, dünya itibarıyla beddua olmuş. İnşallah, o duam, sıhhat-i uhreviye için kabul olunmuştur.

İşte bu iki zat, benim itikadımca, on senelik bir takvâ ile elde edilecek bir kazanç kadar bir kâr buldular. Eğer ikisi, bir kısım gençler gibi sıhhat ve gençliğine güvenip gaflet ve sefahete atılsaydılar, ölüm de onları tarassut edip (kollayıp) tam günahlarının pislikleri içinde yakalaysaydı, o nurlar definesi yerine, kabirlerini akrepler ve yılanlar yuvası yapacaklardı.

Madem hastalıkların böyle menfaati var. Ondan şevvâ değil, tevekkül, sabır ile, belki şükredip rahmet-i İlâhiyeye itimad etmektir.

ON DÖRDÜNCÜ DEVÂ

Ey gözüne perde gelen hasta! Eğer ehl-i imanın gözüne gelen perdenin altında nasıl bir nur ve mânevî bir göz olduğunu bilsen, "Yüz bin şükür Rabb-i Rahîmîme" dersin. Bu merhemi izah için bir hadise söyleyeceğim. Şöyle ki:

Bana sekiz sene kemâl-i sadakatle, hiç gücendirmeden hizmet eden Barlalı Süleyman'ın halasının bir vakit gözü kapandı. O salih kadın, bana karşı haddimden yüz derece fazla hüsn-ü zan ederek, "Gözümün açılması için dua et" diyerek, cami kapısında beni yakaladı. Ben de, o mübarek ve meczûbe kadının salâhatini (samimiyetini) duama şefaathçi yapıp, "Yâ Rabbi, onun salâhati hürmetine onun gözünü aç" diye yalvardım. İkinci gün Burdurlu bir göz hekimi geldi, gözünü açtı. Kırk gün sonra yine gözü kapandı. Ben çok müteessir oldum, çok dua ettim. İnşallah o dua âhireti için kabul olmuştur. Yoksa benim o duam, onun hakkında gayet yanlış bir beddua olurdu. Çünkü eceli kırk gün kalmıştı. Kırk gün sonra-Allah rahmet etsin-vefat eyledi.

İşte o merhume, kırk gün Barla'nın hazînâne bağlarına rikkatli ihtiyarlık gözüyle bakmasına bedel, kabrinde, Cennet bağlarını kırk bin günlerde seyredeceğini kazandı. Çünkü iman kuvvetli, salâhati şiddetli idi.

Evet, bir mü'min, gözüne perde çekilse ve gözü kapalı kabre girse, derecesine göre, ehl-i kuburdan (kabir ehlinden) çok ziyade o âlem-i nuru temâşâ edebilir. Bu dünyada nasıl çok şeyleri biz görüyoruz, kör olan mü'minler görmüyorlar. Kabirde o körler, imanla gitmişse, o derece ehl-i kuburdan ziyade görür. En uzak gösteren dürbünlerle bakar nev'inde, kabrinde, derecesine göre, Cennet bağlarını sinema gibi görüp temâşâ ederler.

İşte böyle gayet nurlu ve toprak altında iken göklerin üstündeki Cenneti görecek ve seyredecek bir gözü, bu gözündeki perde altında, şükürle, sabırla bulabilirsin. İşte o perdeyi senin gözünden kaldıracak, o gözle seni baktıracak göz hekimi, Kur'ân-ı Hakîmdir.

ON BEŞİNCİ DEVÂ

Ey âh ü enîn eden hasta! Hastalığın suretine bakıp ah eyleme; mânâsına bak, oh de. Eğer hastalığın mânâsı güzel birşey olmasaydı, Hâlık-ı Rahîm en sevdiği ibâdına (kullarına) hastalıkları vermezdi. Halbuki, hadis-i sahihte vardır ki,

أَشَدُّ النَّاسِ بَلَاءً الْأَنْبِيَاءُ ثُمَّ الْأَوْلِيَاءُ، ثُمَّ الْأَمْثَلُ فَالْأَمْثَلُ

el-Münâvî, *Feyzü'l-Kadîr*, 1:519, no: 1056; el-Hâkim, *el-Müstedrek*, 3:343; *Buharî*, Merdâ: 3; *Tirmizî*, Zühd: 57;

İbni Mâce, Fiten: 23; *Dârimî*, Rikâk: 67; *Müsned*, 1:172, 174, 180, 185, 6:369.

(ev kemâ kâl). Yani, "En çok musibet (bela) ve meşakkate giriftar olanlar, insanların en iyisi, en kâmilleridir (olgunlarıdır)." Başta Hazret-i Eyyub Aleyhisselâm, enbiyalar (peygamberler), sonra evliyalar (Allah dostları) ve sonra ehl-i salâhat (ihlas-samimiyet sahibi kullar), çektikleri hastalıklara birer ibadet-i hâliya, birer hediye-i Rahmâniye nazarıyla bakmışlar, sabır içinde şükretmişler, Hâlık-ı Rahîmin rahmetinden gelen bir ameliyat-ı cerrahiye nev'inden görmüşler.

Sen, ey âh ü fizâr eden hasta! Bu nuranî kafiyeyle iltihak etmek istersen, sabır içinde şükret. Yoksa şekvâ etsen, onlar seni kafiyelelerine almayacaklar. Ehl-i gafletin çukurlarına düşersin. Karanlıkları bir yolda gideceksin.

Evet, hastalıkların bir kısmı var ki, eğer ölümle neticelense, mânevî şehid hükmünde, şehadet gibi bir velâyet derecesine sebebiyet verir. Ezcümle, çocuk doğurmaktan gelen hastalıklar ve karın sancısıyla, gark (boğulma) ve hark (yanma) ve tâun ile vefat eden şehid-i mânevî olduğu gibi, çok mübarek hastalıklar var ki, velâyet derecesini ölümle kazandırır. Hem hastalık, dünya aşkını ve alâkasını hafiflettiğinden, vefat ile dünyadan, ehl-i dünya için gayet elîm ve acı olan mufarakati (ayrılığı) tahfif eder (hafifletirir), bazan da sevdirebilir.

ON ALTINCI DEVÂ

Ey sıkıntıdan şekvâ eden hasta! Hastalık, hayat-ı içtimaiye-i insaniyede (insanın sosyal hayatında) en mühim ve gayet güzel olan hürmet ve merhameti telkin eder. Çünkü insanı vahşete ve merhametsizliğe sevk eden istiğnâdan kurtarıyor. Çünkü,

انَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظِرٌ ﴿١٠٠﴾
انَّ الْإِنْسَانَ لِرَبِّهِ لَكَنَّاظِرٌ ﴿١٠٠﴾

"Şüphesiz ki insan, kendisini ihtiyaçtan uzak görünce azgınlaşır." Alâk Sûresi, 96:6-7.

sırrıyla, sıhhat ve âfiyetten gelen istiğnâda bulunan bir nefis-i emmâre, şâyân-ı hürmet çok uhuvvetlere (kardeşliklere) karşı hürmeti hissetmez. Ve şâyân-ı merhamet ve şefkat olan musibetzedelere ve hastalıklılara merhameti duymaz. Ne vakit hasta olsa, o hastalıkta aczini ve fakrını anlar, lâyıık-ı hürmet olan ihvanlarına (kardeşlerine) ihtiram eder (hürmet eder) . Ziyaretine gelen veya ona yardım eden mü'min kardeşlerine karşı hürmeti hisseder. Ve rikkat-i cinsiyeden (cinsinin inceliğinden) gelen şefkat-i insaniye ve en mühim bir haslet-i İslâmiye olan, musibetzedelere karşı merhameti hissedip, onları nefesine kıyas ederek, onlara tam mânâsıyla acır, şefkat eder, elinden gelse muavenet eder (yardım eder) , hiç olmazsa dua eder, hiç olmazsa şer'an sünnet olan keyfini sormak için ziyaretine gider, sevap kazanır.

ON YEDİNCİ DEVÂ

Ey hastalık vasıtasıyla hayrat (hayırlar-iyilikler) yapamamaktan şekvâ eden hasta! Şükret. Hayrâtın en hâlisinin kapısını sana açan, hastalıktır. Hastalık mütemadiyen hastaya ve lillâh için (Allah için) hastaya bakıcılara sevap kazandırmakla beraber, duanın makbuliyetine en mühim bir vesiledir.

Evet, hastalara bakmak, ehl-i iman için mühim sevabı vardır. Hastaların keyfini sormak, fakat hastayı sıkmamak şartıyla ziyaret etmek, sünnet-i seniyyedir (peygamberimizin yolu) , el-Münâvî, *Feyzül-Kadîr*, 2:45, no:1285. keffâretü'z-zünub olur. (günahlara kefare) Hadiste vardır ki, "Hastaların duasını alınız; onların duası makbuldür." *İbni Mâce*, Cenâiz: 1; Deylemî, *Müsnedü'l-Firdevs*, 1:280. Bahusus hasta, akrabadan olsa, hususan peder ve valide olsa, onlara hizmet mühim bir ibadettir, mühim bir sevaptır. Hastaların kalbini hoşnud etmek, teselli vermek, mühim bir sadaka hükmüne geçer. Bahtiyardır o evlât ki, peder ve validesinin hastalık zamanında, onların seriütteessür (çabuk kırılan) olan kalblerini memnun edip hayır dualarını alır.

Evet, hayat-ı içtimaiyede (sosyal hayatta) en muhterem bir hakikat olan peder ve validesinin şefkatlerine mukabil, hastalıkları zamanında kemâl-i hürmet ve şefkat-i ferzendâne ile (evlada yaraşır şefkat gösterme) mukabele eden o iyi evlâdın vaziyetini ve insaniyetin ulviyetini gösteren o vefâdâr levhaya karşı, hattâ melâikeler (melekler) dahi "Maşaallah, bârekâllah" deyip alkışlıyorlar.

Evet, hastalık zamanında, hastalık elemini hiçe indirecek gayet hoş ve ferahlı, etrafında tezahür eden şefkatlerden ve acımak ve merhametlerden gelen lezzetler var. Hastanın duasının makbuliyeti ehemmiyetli bir meseledir. Ben otuz kırk seneden beri, bendeki kulunç denilen bir hastalıktan şifa için dua ederdim. Ben anladım ki, hastalık dua için verilmiş. Dua ile duayı, yani, dua kendi kendini kaldırmadığından, anladım ki, duanın neticesi uhrevîdir, kendisi de bir nevi ibadettir ve hastalıkla aczini anlayıp dergâh-ı İlâhiyeye iltica eder. Onun için, otuz senedir şifa duasını ettiğim halde duam zâhirî kabul olmadığından, duayı terk etmek kalbime gelmedi. Zira hastalık duanın vaktidir; şifa duanın neticesi değil. Belki Cenâb-ı Hakîm-i Rahîm şifa verse, fazlından verir.

Hem dua istediğimiz tarzda kabul olmazsa, makbul olmadı denilmez. Hâlık-ı Hakîm daha iyi biliyor; menfaatimize hayırlı ne ise onu verir. Bazan dünyaya ait dualarımızı, menfaatimiz için âhiretimize çevirir, öyle kabul eder.

Her ne ise, hastalık sırrıyla hulûsiyet kazanan, hususan zaaf ve aczden ve tezellül ve ihtiyaçtan gelen bir dua, kabule çok yakındır. Hastalık böyle hâlis bir duanın medarıdır. Hem dindar olan hasta, hem hastaya bakan mü'minler de bu duadan istifade etmelidirler.

ON SEKİZİNCİ DEVÂ

Ey şükrü bırakıp şekvâya giren hasta! Şekvâ bir haktan gelir. Senin bir hakkın zayi olmamış ki şekvâ ediyorsun. Belki senin üstünde hak olan çok şükürler var, yapmadın. Cenâb-ı Hakkın hakkını vermeden, haksız bir surette hak istiyorsun gibi şekvâ ediyorsun. Sen, kendinden yukarı mertebelerdeki sıhhatli olanlara bakıp şekvâ edemezsin. Belki sen, kendinden sıhhat noktasında aşağı derecelerde bulunan biçare hastalara bakıp şükretmekle mükellefsin. Senin elin kırık ise, kesilmiş ellere bak. Bir gözün yoksa, iki gözü de olmayan âmâlara bak, Allah'a şükret.

Evet, nimette kendinden yukarıya bakıp şekvâ etmeye hiç kimsenin hakkı yoktur. Ve musibette herkesin hakkı, kendinden musibet noktasında daha yukarı olanlara bakmaktır ki, şükretsün. Bu sır bazı risalelerde bir temsille izah edilmiş. İcmâli (özeti) şudur ki:

Bir zat, bir biçareyi bir minarenin başına çıkarıyor. Minarenin her basamağında ayrı ayrı birer ihsan, birer hediye veriyor. Tam minarenin başında da en büyük bir hediyeyi veriyor. O mütenevvi (çeşit çeşit) hediyelere karşı ondan teşekkür ve minnettarlık istediği halde, o hırçın adam, bütün o basamaklarda gördüğü hediyeleri unutup veyahut hiçe sayıp, şükretmeyerek, yukarıya bakar. "Keşke bu minare daha uzun olsaydı, daha yukarıya çıksaydım! Niçin o dağ gibi veyahut öteki minare gibi çok yüksek değil?" deyip şekvâya başlarsa, ne kadar bir küfran-ı nimettir, bir haksızlıktır. Öyle de, bir insan hiçlikten vücuda gelip, taş olmayarak, ağaç olmayıp, hayvan kalmayarak, insan olup, Müslüman olarak, çok zaman sıhhat ve âfiyet görüp yüksek bir derece-i nimet kazandığı halde, bazı arızalarla, sıhhat ve âfiyet gibi bazı nimetlere lâyük olmadığı veya sû-i ihtiyarıyla (kötü seçimiyle) veya sû-i istimaliyle elinden kaçırdığı veyahut eli yetişmediği için şekvâ etmek, sabırsızlık göstermek, "Aman, ne yaptım böyle başıma geldi?" diye rububiyet-i İlâhiyeyi tenkit etmek gibi bir hâlet, maddî hastalıktan daha musibetli, mânevî bir hastalıktır. Kırılmış elle döğüşmek gibi, şikâyetiyle hastalığını ziyadeleştirir. Âkıl odur ki,

الَّذِينَ إِذَا أَصَابَتْهُمْ مُصِيبَةٌ قَالُوا إِنَّا لِلَّهِ وَأَنَا إِلَيْهِ رَاجِعُونَ

"O kimseler ki, başlarına bir musibet geldiğinde 'Biz Allah'ın kullarıyız; dönüşümüz de ancak Onadır'

derler."

Bakara Sûresi, 2:156.

sırıyla teslim olup sabretsin, tâ o hastalık vazifesini bitirsin, gitsin.

ON DOKUZUNCU DEVÂ

Cemîl-i Zülcelâlin bütün isimleri, "Esmâü'l-Hüsna - Allah'ın en güzel isimleri" tabir-i Samedânîsiyle (hiçbir şeye muhtaç olmayan Allah'ın ifadesiyle) gösteriyor ki, güzeldirler. Mevcudat (varlıklar) içinde en lâtif, en güzel, en câmi âyine-i Samediyet de hayattır. Güzelin aynası güzeldir. Güzelin mehâsinlerini (güzelliklerini) gösteren ayna güzelleşir. O aynanın başına o güzelden ne gelse güzel olduğu gibi, o hayatın başına dahi ne gelse, hakikat noktasında güzeldir. Çünkü, güzel olan o Esmâü'l-Hüsna'nın güzel nakışlarını gösterir.

Hayat, dâima sıhhat ve âfiyette yeknesak (tekdüze) gitse, nâkıs (noksan) bir ayna olur. Belki bir cihette adem ve yokluğu ve hiçliği ihsas edip (hissettirip) sıkıntı verir, hayatın kıymetini tenzil eder (düşürür), ömrün lezzetini sıkıntıya kalb eder (dönüştürür). Çabuk vaktimi geçireceğim diye, sıkıntından ya sefahete, ya eğlenceye atılır. Hapis müddeti gibi, kıymettar ömrüne adâvet (düşmanlık) edip, çabuk öldürüp geçirmek istiyor.

Fakat tahavvülde ve harekette ve ayrı ayrı tavırlar içinde yuvarlanmakta olan bir hayat, kıymetini ihsas ediyor, ömrün ehemmiyetini ve lezzetini bildiriyor. Meşakkatte ve musibette dahi olsa, ömrün geçmesini istemiyor. "Aman güneş batmadı, ya gece bitmedi" diye sıkıntısından of, of etmiyor.

Evet, gayet zengin ve işsiz, istirahat döşeginde herşeyi mükemmel bir efendiden sor, "Ne haldesin?" Elbette, "Aman vakit geçmiyor; gel bir şey beş oynalım. Veyahut vakti geçirmek için bir eğlence bulalım" gibi müteallimâne (elem duyarcasına) sözleri ondan işiteceksin. Veyahut tûl-i emelden (uzun emelden) gelen, "Bu şeyim eksik; keşke şu işi yapsaydım" gibi şekvâları işiteceksin.

Sen bir musibettede veya işçi ve meşakkatli bir halde olan bir fakirden sor, "Ne haldesin?" Akli başında ise diyecek ki: "Şükürler olsun Rabbime, iyiyim, çalışıyorum. Keşke çabuk güneş gitmeseydi, bu işi de bitirseydim. Vakit çabuk geçiyor, ömür durmuyor, gidiyor. Vakıa zahmet çekiyorum; fakat bu da geçer. Herşey böyle çabuk geçiyor" diye, mânen ömür ne kadar kıymettar olduğunu, geçmesindeki teessüfle bildiriyor. Demek, meşakkat ve çalışmakla, ömrün lezzetini ve hayatın kıymetini anlıyor. İstirahat ve sıhhat ise, ömrü acılaştırıyor ki, geçmesini arzu ediyor.

Ey hasta kardeş! Bil ki, başka risalelerde tafsilâtıyla kat'î bir surette ispat edildiği gibi, musibetlerin, şerhlerin, hattâ günahların aslı ve mayası ademdir (yokluktur). Adem ise şerdir, karanlıktır. Yeknesak istirahat, sükût, sükûnet, tevakkuf (durgunluk) gibi hâletler, ademe, hiçliğe yakınlığı içindir ki, ademdeki karanlığı ihsas edip sıkıntı veriyor. Hareket ve tahavvül ise, vücuttur (varlıktır), vücudu ihsas eder. Vücut ise hâlis hayırdır, nurdur.

Madem hakikat budur; sendeki hastalık, kıymettar hayatı sâfileştirmek, kuvvetleştirmek, terakki ettirmek (yükseltmek) ve vücudundaki sair cihazat-ı insaniyeyi o hastalıklı uzvun etrafına muavenettarane (yardım edercesine) müteveccih etmek (yönelmek) ve Sâni-i Hakîmin (Hikmetle Yaratanın) ayrı ayrı isimlerinin nakışlarını göstermek gibi çok vazifeler için, o hastalık senin vücuduna misafir olarak gönderilmiştir. İnşallah çabuk vazifesini bitirir,

gider. Ve âfiyete der ki: "Sen gel, benim yerimde daimî kal, vazifeni gör. Bu hane senindir, âfiyetle kal."

YİRMİNCİ DEVÂ

Ey derdine derman arayan hasta! Hastalık iki kısımdır. Bir kısmı hakikî, bir kısmı vehmîdir. Hakikî kısmı ise, Şâfi-i Hakîm-i Zülcelâl, küre-i arz (yeryüzü) olan eczahane-i kübrâsında (büyük eczahane) , her derde bir devâ istif etmiş. O devâlar ise dertleri isterler. Her derde bir derman halk etmiştir (yaratmıştır). Tedavi için ilâçları almak, istimal etmek (kullanmak) meşrudur; fakat tesiri ve şifayı Cenâb-ı Haktan bilmek gerektir. Derdi O verdiği gibi, şifayı da O veriyor.

Hâzık (doktor) , mütediyyin (dindar) hekimlerin tavsiyelerini tutmak, ehemmiyetli bir ilâçtır. Çünkü ekser (çok) hastalıklar sû-i istimâlâtan, perhizsizlikten ve israftan ve hatîattan ve sefahetten ve dikkatsizlikten geliyor. Mütediyyin hekim, elbette meşru bir dairede nasihat eder ve vesâyâda (tavsiyelerde) bulunur. Sû-i istimâlâtan, israfattan men eder, teselli verir. Hasta o vesâyâ ve o teselliye itimad edip hastalığı hafifleşir; sıkıntı yerinden bir ferahlık verir.

Amma vehmî hastalık kısmı ise, onun en müessir ilâcı, ehemmiyet vermemektir. Ehemmiyet verdikçe o büyür, şişer. Ehemmiyet vermezse küçülür, dağılır. Nasıl ki arılara iliştikçe insanın başına üşüşürler; aldırılmazsan dağılır. Hem karanlıkta gözüne sallanan bir ipten gelen bir hayale ehemmiyet verdikçe büyür, hattâ bazan onu divane gibi kaçıtır. Ehemmiyet vermezse, âdi bir ipin yılan olmadığını görür, başındaki telâşına güler.

Bu vehmî hastalık çok devam etse, hakikate inkılâp eder (dönüşür). Vehham (aşırı vehimli) ve asabî insanlarda fena bir hastalıktır; habbeyi (taneyi) kubbe yapar, kuvve-i mâneviyesi kırılır. Hususan merhametsiz yarım hekimlere veyahut insafsız doktorlara rast gelse, evhamını daha ziyade tahrik eder. Zengin ise malı gider; yoksa ya akli gider veya sıhhati gider.

YİRMİ BİRİNCİ DEVÂ

Ey hasta kardeş! Senin hastalığında maddî elem var. Fakat o maddî elemin tesirini izale edecek (yok edecek) ehemmiyetli bir mânevî lezzet seni ihata ediyor (kuşatıyor) . Çünkü, peder ve validen ve akrabalar varsa, çoktan beri unuttuğun gayet lezzetli o şefkatleri senin etrafında yeniden uyanıp, çocukluk zamanında gördüğün o şirin nazarları yine görmeye beraber; çok gizli, perdeli kalan etrafındaki dostluklar, hastalığın cazibesıyla yine sana karşı muhabbetarane baktıklarından, elbette onlara karşı senin bu maddî elemin pek ucuz düşer. Hem sen müftehirâne (övünerek) hizmet ettiğin ve iltifatlarını kazanmasına çalıştığın zatlar, hastalığın hükmüyle sana merhametkârâne hizmetkârlık ettiklerinden, efendilerine efendi oldun. Hem insanlardaki rikkat-i cinsiyeyi ve şefkat-i nev'iyeyi kendine celb ettiğinden, hiçten, çok yardımcı ahbab ve şefkatli dost buldun. Hem çok meşakkatli hizmetlerden paydos emrini yine hastalıktan aldın, istirahat ediyorsun. Ebette senin cüz'î elemin, bu mânevî lezzetlere karşı seni şekvâyaya değil, teşekkürle sevk etmelidir.

YİRMİ İKİNCİ DEVÂ

Ey nüzul gibi ağır hastalıklara müptelâ olan kardeş! Evvelâ sana müjde ediyorum ki, mü'min için nüzul (iniş) mübarek sayılıyor. Bunu çoktan ehl-i velâyetten (Allah dostlarından) işitiyordum, sırrını bilmezdim. Bir sırrı şöyle kalbime geliyor ki:

Ehlullah, Cenâb-ı Hakka vasıl olmak (ulaşmak) ve dünyanın azîm mânevî tehlikelerinden kurtulmak ve saadet-i ebediyeyi temin etmek için, iki esası ihtiyaren takip etmişler.

Birisi: Rabita-i mevttir (Ölümü düşünmek). Yani, dünya fâni olduğu gibi, kendisi de içinde vazifedar fâni bir misafir olduğunu düşünmekle, hayat-ı ebedisine o suretle çalışmışlar.

İkincisi: Nefs-i emmârenin (kötülüğü emreden nefis) ve kör hissiyatın tehlikelerinden kurtulmak için, çilelerle, riyazetlerle nefis-i emmârenin öldürülmesine çalışmışlar.

Sizler, ey yarı vücudunun sıhhatini kaybeden kardeş! Sen ihtiyarsız, kısa ve kolay ve sebeb-i saadet olan iki esas sana verilmiş ki, daima senin vücudunun vaziyeti, dünyanın zevâlini ve insanın fâni olduğunu ihtar ediyor. Daha dünya seni boğamıyor, gaflet senin gözünü kapayamıyor. Ve yarım insan vaziyetinde bir zâta, nefis-i emmâre, elbette hevesât-ı rezile (rezil istekler) ile ve nefsânî müstehiyatla (nefsi arzularla) onu aldatamaz; çabuk o nefsin belâsından kurtulur.

İşte, mü'min sırr-ı imanla ve teslimiyet ve tevekkülle, o ağır nüzul gibi hastalıktan, az bir zamanda, ehl-i velâyetin çileleri gibi istifade edebilir. O vakit o ağır hastalık çok ucuz düşer.

YİRMİ ÜÇÜNCÜ DEVÂ

Ey kimsesiz, garip, biçare hasta! Hastalığınla beraber kimsesizlik ve gurbet, sana karşı en katı kalbleri rikkate getirirse ve nazar-ı şefkati celb ederse, acaba Kur'ân'ın bütün sûrelerinin başlarında kendini "Rahmânü'r-Rahîm" sıfatıyla bize takdim eden ve bir lem'a-i şefkatiyle umum yavrulara karşı umum valideleri, o harika şefkatiyle terbiye ettiren ve her baharda bir cilve-i rahmetiyle zemin yüzünü nimetlerle dolduran ve ebedî bir hayattaki Cennet, bütün mehâsiniyle (güzellikleriyle) bir cilve-i rahmeti olan senin Hâlık-ı Rahîmine imanla intisabın (bağlanman) ve Onu tanıyıp hastalığın lisan-ı acziyle niyazın, elbette senin bu gurbetteki kimsesizlik hastalığın, herşeye bedel Onun nazar-ı rahmetini sana celb eder.

Madem O var, sana bakar; sana herşey var. Asıl gurbette, kimsesizlikte kalan odur ki, iman ve teslimiyetle Ona intisap etmesin (bağlanmasın) veya intisabına ehemmiyet vermesin.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ DEVÂ

Ey mâsum hasta çocuklara ve mâsum çocuklar hükmünde olan ihtiyarlara hizmet eden hasta bakıcılar! Sizin önünüzde mühim bir ticaret-i uhreviye (ahiret ticareti) var. Şevk ve gayretle o ticareti kazanınız.

Mâsum çocukların hastalıklarını, o nazik vücutlarına bir idman, bir riyazet ve ileride dünyanın dağdağalarına mukavemet verdirmek için bir şırınga ve bir terbiye-i Rabbâniye gibi, çocuğun hayat-ı dünyeviyesine ait çok hikmetlerle beraber ve hayat-ı ruhiyesine ve tasaffî-i hayatına medar olacak büyüklerdeki keffâretü'z-zünub yerine, mânevî ve ileride veyahut âhirette terakkiyât-ı mânevîyesine medar (manevi yükselişlere sebep) şırıngalar nev'indeki hastalıklardan gelen sevap, peder ve validelerinin defter-i a'mâline (amel defterine) , bilhassa sırr-ı şefkatle çocuğun sıhhatini kendi sıhhatine tercih eden validesinin sahife-i hasenâtına (iyilikler defterine) girdiği, ehl-i hakikatçe sabittir.

İhtiyarlara bakmak ise, hem azîm sevap almakla beraber, o ihtiyarların-ve bilhassa peder ve valide ise-dualarını almak ve kalblerini hoşnut etmek ve vefâkârâne hizmet etmek, hem bu

dünyadaki saadete, hem âhiretin saadetine medar olduğu, rivâyât-ı sahiha ile ve çok vukuat-ı tarihiye ile (tarihi olaylarla) sabittir. İhtiyar peder ve validesine tam itaat eden bahtiyar bir veled, evlâdından aynı vaziyeti gördüğü gibi; bedbaht bir veled, eğer ebeveynini (anne-babasını) rencide etse, azâb-i uhrevîden başka, dünyada çok felâketlerle cezasını gördüğü, çok vukuatla sabittir.

Evet, ihtiyarlara, mâsumlara, yalnız akrabasına bakmak değil, belki ehl-i iman-madem sırr-ı imanla uhuvvet-i hakikiye (hakiki kardeşlik) var-onlara rast gelse, muhterem hasta ihtiyar ona muhtaç olsa, ruh u canla ona hizmet etmek İslâmiyetin muktezasıdır (gereğidir).

YİRMİ BEŞİNCİ DEVÂ

Ey hasta kardeşler! Siz gayet nâfi (faydalı) ve her derde devâ ve hakikî lezzetli kudsî (kutsal) bir tiryak (ilaç) isterseniz, imanınızı inkişaf ettiriniz (geliştiriniz). Yani, tevbe ve istiğfar ile ve namaz ve ubudiyetle, o tiryak-ı kudsî olan iman ve imandan gelen ilâcı istimal ediniz (kullanınız).

Evet, dünyaya muhabbet ve alâka yüzünden, güya, adeta ehl-i gafletin dünya gibi büyük, hasta, mânevî bir vücudu vardır. İman ise, o dünya gibi zeval ve firak darbelerine, yara ve bere içinde olan o mânevî vücuduna birden şifa verip, yaralardan kurtarıp hakikî şifa verdiğini pek çok risalelerde kat'î ispat etmişiz. Başınızı ağrıtmamak için kısa kesiyorum.

İman ilâcı ise, ferâizi (farzları) mümkün oldukça yerine getirmekle tesirini gösteriyor. Gaflet ve sefahet ve hevesât-ı nefsâniye ve lehviyât-ı gayr-ı meşrua (meşru olmayan oyunlar) , o tiryakin tesirini men eder. Hastalık madem gafleti kaldırıyor, iştahı kesiyor, gayr-ı meşru keyiflere gitmeye mâni oluyor; ondan istifade ediniz. Hakikî imanın kudsî ilâçlarından ve nurlarından, tevbe ve istiğfarla, dua ve niyazla istimal ediniz.

Cenâb-ı Hak sizlere şifa versin, hastalıklarınızı keffâretü'z-zünub yapsın. Âmin, âmin, âmin.

وَقَالَ الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي هَدَانَا لِهَذَا وَمَا كُنَّا لِنَهْتَدِيَ
لَوْلَا أَنْ هَدَانَا اللَّهُ لَقَدْ جَاءَتْ رَسُولَ رَبِّنَا بِالْحَقِّ

"Dediler: Bizi buna eriştiren Allah'a hamd olsun; yoksa Allah hidayet etmeseydi, biz kendiliğimizden buna erişemezdik.

Gerçekten Rabbimizin peygamberleri bize hakkı getirdiler."

A'râf Sûresi, 7:43.

سُبْحَانَكَ لَا عِلْمَ لَنَا إِلَّا مَا عَلَّمْتَنَا إِنَّكَ أَنْتَ الْعَلِيمُ الْحَكِيمُ

"Seni her türlü noksandan tenzih ederiz. Senin bize öğrettiğinden başka bilgimiz yoktur. Muhakkak ki Sen, ilmi ve hikmeti herşeyi kuşatan Alîm-i Hakîmsin."

Bakara Sûresi, 2:32.

اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى سَيِّدِنَا مُحَمَّدٍ، طِبِّ الْقُلُوبِ وَدَوَائِهَا
وَعَافِيَةِ الْأَبْدَانِ وَشِفَائِهَا وَنُورِ الْأَبْصَارِ وَضِيَائِهَا وَعَلَى
آلِهِ وَصَحْبِهِ وَسَلَّمَ

Allahım!
Kalblerin derman ve devâsı,
bedenlerin âfiyet ve şifası,
gözlerin nur ve ziyası olan
Efendimiz Muhammed'e , âilesine ve ashabına salât ve selâm et.

Said Nursi

Metin <http://www.nesil.com.tr> adresinden alınmıştır.

Yayınlayan : Özgür Bedenler Gazetesi (www.ozgurbedenler.com)